

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๐ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นางนิมอองค์ แก้วไพศาล
 ๒. เลขประจำตัวประชาชน
 ๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๒๘๐ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม
โทรศัพท์ ๐๘๐๔๘๒๐๘๐๙ Facebook Nimanong Kaewpaisan Line ๐๘๑๔๘๒๐๘๐๙
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๐
 ๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
 ๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
สถานบันการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน
คณะ/สาขาวิชา -
 ๖. อาชีพปัจจุบัน
☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ ธุรกิจส่วนตัว.
 ๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๔๐๐,๐๐๐ บาท/ปี
 ๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗
- ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)**
๑. สินค้าหลัก ข้าวฮาง
 ๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๔ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
 ๑. แปลงเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์
 ๒. แปลงเรียนรู้การผลิตข้าวศิริพร (ข้าวเหนียวดำ)
 ๓. แปลงเรียนรู้โคกหนองนา
 ๔. แปลงเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ฐานการทำข้าวฮาง
๒. ฐานน้ำหมักชีวภาพ
๓. ฐานการผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์
๔. ฐานแปรรูปกล้วย
๕. ฐานห่มดินให้ดินเลี้ยงพืช

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

๓.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การแปรรูปข้าว ข้าวฮาง
๒. การลดต้นทุนการผลิตโดยน้ำหมักชีวภาพ
๓. การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์
๔. การแปรรูปกล้วย

หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน

๓.๒ หลักสูตรเสริม จำนวน - หลักสูตร ประกอบด้วย

๓.๓ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมานจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นคือ การแปรรูป ข้าวฮาง ข้าวบด เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแปรรูปผลผลิตจากข้าวอินทรีย์ในระดับครัวเรือนและชุมชน ซึ่งข้าวฮางเป็นข้าวที่ผ่านการแช่น้ำและนึ่งก่อนสี ทำให้มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการแปรรูปข้าวฮาง

๑. เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการผลิตข้าวฮางอย่างถูกต้อง
๒. เพื่อส่งเสริมการแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตและสร้างรายได้ในชุมชน
๓. เพื่อพัฒนาแนวทางการแปรรูปที่สามารถรักษาคุณภาพและคุณค่าทางโภชนาการของข้าว
๔. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มแปรรูปข้าวและต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ของชุมชน

เนื้อหาของหลักสูตร

๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้าวอินทรีย์ ข้าวพื้นบ้าน และความสำคัญของการแปรรูป
๒. ขั้นตอนและเทคนิคการผลิตข้าวฮาง เช่น การแช่ การนึ่ง และการสี
๓. การบรรจุภัณฑ์และการเก็บรักษาข้าวฮางให้มีอายุการเก็บที่เหมาะสม
๔. การตลาดพื้นฐาน การตั้งราคา การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์
๕. การคำนวณต้นทุน-กำไรเบื้องต้นและแนวทางการยกระดับสู่กลุ่มแปรรูป/วิสาหกิจชุมชน

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

๑. การสาธิตการแปรรูปข้าวฮางโดยเกษตรกรต้นแบบ
๒. การฝึกปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนถึงการบรรจุผลิตภัณฑ์
๓. การให้คำปรึกษาแนะนำการพัฒนาผลิตภัณฑ์หลังการอบรม

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

เกษตรกรต้นแบบมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข้อมูลด้านการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในพื้นที่อย่างรอบด้าน ทั้งข้อมูลผลผลิต ต้นทุนการผลิต ปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ตลอดจนข้อมูลด้านการตลาด สภาพดินฟ้าอากาศ ความต้องการของเกษตรกร รวมถึงอุปสรรคและปัญหาที่พบในการดำเนินงาน โดยกระบวนการนำเสนอข้อมูลดังกล่าวจัดทำผ่านการประชุมเชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการศวก. และแปลงใหญ่ในระดับอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและการตัดสินใจ ตลอดจนเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการและแนวทางการพัฒนาภาคการเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศวก. (แผนราย ศวก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (แผนราย ศวก.) จัดทำขึ้นโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และศักยภาพ

ของเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรต้นแบบ ศพก.เครือข่าย เกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรในชุมชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่เกษตรประจำอำเภอและตำบล เข้ามามีส่วนร่วม

ขั้นตอนการจัดทำแผน ประกอบด้วย

๑. การประชุมหารือร่วมกัน ระหว่างศพก.เครือข่าย เพื่อระดมความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการพัฒนา
๒. การกำหนดประเด็นและกิจกรรมหลัก ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการจริงของเกษตรกรในพื้นที่
๓. การบูรณาการแผนงาน/โครงการ กับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเสริมสร้างการสนับสนุนในเชิงรูปธรรม
๔. การจัดทำแผนปฏิบัติการรายศพก. ในรูปแบบเอกสารทางการที่สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลได้

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรจากรูปแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรที่ใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยีนั้น เกิดจากการตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาและปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การทำเกษตรแบบเดิมแม้จะเป็นวิถีที่คุ้นเคย แต่พบว่ามีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านผลผลิตที่ไม่แน่นอน ต้นทุนที่สูงขึ้น และความเสี่ยงจากสภาพอากาศหรือโรคแมลงที่เพิ่มขึ้น เมื่อมีโอกาสได้รับความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ เข้าร่วมอบรม และเห็นตัวอย่างของเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จจากการใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะเริ่มต้นปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิตของตนเอง โดยหวังว่าจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและคนในชุมชนได้ในระยะยาว

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

๑. ปัญหาการจัดการศัตรูพืชและโรคโดยไม่ใช้สารเคมี ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดสำคัญของเกษตรกรอินทรีย์ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ด้านชีววิทยา การใช้สารชีวภัณฑ์ การควบคุมโดยวิธีผสมผสาน และการจัดการระบบนิเวศอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๒. ความยากในการรักษาคุณภาพดินและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของแปลงปลูก เกษตรกรต้องมีความเข้าใจในหลักการปรับปรุงดิน เช่น การใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ รวมถึงต้องมีความรู้เรื่องจุลินทรีย์ในดิน เพื่อให้การฟื้นฟูดินมีประสิทธิภาพ

๓. ต้นทุนแรงงานที่สูงกว่าการเกษตรทั่วไป เนื่องจากไม่สามารถพึ่งพาเครื่องจักรหรือสารเคมีได้เต็มรูปแบบ จึงจำเป็นต้องพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับระบบอินทรีย์

๔. ข้อกำหนดและมาตรฐานของระบบรับรองเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีความเข้มงวดและต้องใช้ข้อมูลประกอบการตรวจสอบย้อนกลับ ทำให้ต้องมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการเก็บข้อมูล บันทึก และรายงานผล

๕. ความท้าทายด้านการตลาด เกษตรกรต้องวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย และต้องมีข้อมูลเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค การใช้เทคโนโลยีจึงเข้ามาช่วยในเรื่องการสื่อสาร การสร้างแบรนด์ และการตลาดออนไลน์

ด้วยปัญหาและความท้าทายดังกล่าว การนำความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีนวัตกรรมเข้ามาใช้จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรอินทรีย์ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าถึงมาตรฐาน และมีความยั่งยืนในระยะยาว

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. การลดปัญหาเรื่องดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม

ใช้หลักการปรับปรุงดินตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เช่น การใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปลูกพืชบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

ใช้เทคนิคการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อลดการใช้สารเคมี และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

มีการจัดการน้ำอย่างเหมาะสม เช่น การทำคันนาและร่องน้ำเพื่อลดการสูญเสียน้ำ

๒. การลดต้นทุนการผลิต

ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพใช้เองจากแกลบที่ได้จากการสีข้าวฮางและเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๓. การลดการระบาดของศัตรูพืช

- ใช้การควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) เช่น ใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา และการใช้กับดักแมลง

- มีการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ

๔. การเพิ่มผลผลิตและคุณภาพ

- ปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้เหมาะสมกับฤดูกาลและพื้นที่

- ใช้หลักวิชาการในการวางแผนการปลูก เช่น ปฏิทินการเพาะปลูก และการจัดการดูแลตามช่วงอายุของต้นข้าว

๕. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

- แปรรูปข้าวอินทรีย์เป็น “ข้าวฮาง” ซึ่งมีคุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นที่ต้องการของตลาดเฉพาะ
- ใช้เครื่องจักรขนาดเล็กในกระบวนการแปรรูป เช่น เครื่องสีข้าว เครื่องนึ่งข้าวฮาง และเครื่องบดข้าว เพื่อให้ได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

มหาวิทยาลัยนครพนมได้ออกแบบและพัฒนาเครื่องนึ่งข้าวฮาง เพื่อทดแทนการนึ่งข้าวฮางด้วยวิธีภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งมีข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพและการควบคุมคุณภาพ กระบวนการดังกล่าวช่วยให้สามารถประหยัดทรัพยากร ทั้งเวลา แรงงาน และพลังงาน อีกทั้งยังช่วยให้สามารถนึ่งข้าวได้ในปริมาณมากต่อครั้ง พร้อมควบคุมคุณภาพได้อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ข้าวฮางมีคุณภาพสูงและได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น

อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

๑. การเตรียมแปลงและวางแผนการผลิต

วิเคราะห์พื้นที่และวางแผนปลูก: ศึกษาสภาพพื้นที่ เช่น ความลาดชัน ทิศทางน้ำ และการระบายน้ำ เพื่อออกแบบแปลงนาให้เหมาะสมกับการทำนาอินทรีย์ เช่น ทำคันนาเพื่อกันสารเคมีจากแปลงข้างเคียง

๒. การคัดเลือกพันธุ์ข้าวให้เหมาะสมกับพื้นที่

- เลือกพันธุ์ข้าวที่ ต้านทานโรคแมลงและทนต่อสภาพอากาศ เช่น พันธุ์ที่ทนแล้งหรือน้ำท่วม เพื่อเพิ่มความมั่นคงของผลผลิต เช่น พันธุ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ทนต่อโรคไหม้หรือเพลี้ยกระโดด
- ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการรับรองหรือผลิตเองจากแปลงอินทรีย์

๓. การเตรียมดินและจัดการน้ำ

- ไถกลบตอซังและฟาง เพื่อปรับปรุงอินทรีย์วัตถุในดิน อาจเสริมด้วยจุลินทรีย์เร่งการย่อยสลาย
- ปลอยน้ำให้ชุ่มเพื่อย่อยฟาง พร้อมควบคุมวัชพืช
- ปรับระดับน้ำในแปลงให้เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโตของข้าว เช่น แห้งเล็กน้อยช่วงแตกกอ และมีน้ำขังตื้นช่วงออกดอก

๔. การจัดการศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี

- ใช้การจัดการแบบผสมผสาน (IPM) เช่น ปลอยแมลงหรือจุลินทรีย์ที่เป็นศัตรูธรรมชาติของแมลงศัตรูพืช ทำกับดักแสงหรือกับดักกาวดักแมลง
- ติดตามการระบาดของศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ และดำเนินการควบคุมเมื่อพบเกินระดับวิกฤต

๕. การตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน

- บันทึกข้อมูลทุกขั้นตอนในการผลิต (เช่น การใส่ปุ๋ย การควบคุมแมลง) เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบย้อนกลับ
- ขอรับรองมาตรฐาน เช่น มาตรฐานข้าวอินทรีย์ไทย (Organic Thailand) หรือมาตรฐานสากล เช่น EU, USDA เพื่อเพิ่มมูลค่าและช่องทางตลาด

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าวอินทรีย์ พื้นที่ปลูกจำนวน ๑๑ ไร่ ๑ งาน ๐ ตารางวา

๑.๒) ถั่วเขียวพื้นราบ พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ ไร่ ๐ งาน ๐ ตารางวา

๒) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) ไก่ไข่ จำนวน ๑๐๐ ตัว

๓.๒) ไก่เนื้อ จำนวน ๒๐ ตัว

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้าข้าวอินทรีย์ มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) พันธุ์ข้าวอินทรีย์	เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่
๑.๒) ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก	เป็นเงิน ๑,๓๐๐ บาท/ไร่
๑.๓) สารชีวภัณฑ์/สมุนไพร	เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ไร่
๑.๔) ไถพรวน/เตรียมดิน	เป็นเงิน ๖๐๐ บาท/ไร่
๑.๕) ดำนา/หว่านกล้า	เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่
๑.๖) กำจัดวัชพืช (แรงงานคน)	เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่
๑.๗) ค่าเก็บเกี่ยว	เป็นเงิน ๗๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๔,๔๐๐ บาท/ไร่

รายได้ ๒,๐๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรายแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ -

เฉลี่ยรายได้วันละ - บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไก่ไข่ ไก่เนื้อ

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๑,๕๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวอินทรีย์ ถั่วเขียวพื้นราบ

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๔๐,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวกล้องอินทรีย์ ข้าวฮางอก ข้าวไรซ์เบอร์รี่อินทรีย์ ผลิตภัณฑ์จากจมูกข้าว

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท/ปี (ผลผลิตข้าวอินทรีย์ประมาณ ๔๕๐ กิโลกรัม/ไร่)

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

เกษตรกรแต่ละรายที่ผลิตข้าวอินทรีย์สามารถสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงกันในชุมชน ช่วยกัน แลกเปลี่ยนเทคนิค ความรู้ และประสบการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้และเสริมสร้างความ แข็งแกร่งให้กับกลุ่มเกษตรกรในภาพรวม ระบบนี้ยังเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรรมที่เน้นความพึ่งพาตนเองอย่าง

ยั่งยืน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการหลีกเลี่ยงปัญหาการพึ่งพาสารเคมีและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมระดับชุมชน การผลิตข้าวอินทรีย์มีผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของคนใน นอกจากนี้ การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ในชุมชนยังสามารถขยายตลาด และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งก็จะเป็นผลดีต่อลักษณะเศรษฐกิจในระดับชุมชนและภาคเกษตรกรรมโดยรวม

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑) มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานวิชาการหรือมหาวิทยาลัยเพื่อขยายผลงานวิจัยสู่เกษตรกรในพื้นที่ และมีด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร และผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้

๒) การนำ BCG Model มาใช้ใน ศพก.

(๑) Bio-Economy เช่น ใช้พันธุ์ดี/สร้างแบรนด์เป็นของตนเอง/ช่องทางการจำหน่ายผ่าน E-Commerce พัฒนารัฐกิจ/ ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการผลิต เป็นต้น

(๒) Circular Economy เช่น ทำปุ๋ยจากวัสดุเหลือใช้/ ปรับปรุงบำรุงดิน/ สร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ Zero waste เป็นต้น การทำน้ำหมักชีวภาพ การใช้ไบโกลูมาคูลมดิน เป็นต้น

(๓) Green Economy เช่น ลดการใช้สารเคมี/ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี/ การกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีธรรมชาติ ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การใช้สารชีวภัณฑ์ในการกำจัดศัตรูพืช ลดการใช้สารเคมี การปฏิบัติตามวิธีเขตกรรม

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

กิจกรรมการเกษตรใน ศพก.อำเภอโพธาราม ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหลายด้าน ได้แก่

- ดิน : ลดการใช้ปุ๋ยเคมี หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และพืชคลุมดิน ช่วยฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- น้ำ : ส่งเสริมระบบโคก หนอง นา และเกษตรทฤษฎีใหม่ เพิ่มการกักเก็บน้ำ ใช้น้ำอย่างคุ้มค่า

- ความหลากหลายทางชีวภาพ : ใช้ชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี ทำให้สิ่งมีชีวิตและแมลงที่เป็นประโยชน์พื้นตัว เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่เป็นอย่างดี ทั้งในด้านสภาพภูมิประเทศ ดิน น้ำ และสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อการเพาะปลูก รวมถึงข้อมูลการผลิตทางการเกษตร ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการขับเคลื่อนกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เกษตรกรต้นแบบมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทั้งในส่วนของทฤษฎี การบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ พร้อมสรุปผลเพื่อนำไปปฏิบัติ ในด้านทักษะและประสบการณ์ในการเป็นวิทยากร เป็นผู้แทนหน่วยงานราชการ และเป็นวิทยากรหลักในพื้นที่ เช่น การเป็นวิทยากรหลัก ในศูนย์เรียนรู้กระบวนการผลิตข้าวแปรรูป และวิทยากรในการพาเรียนรู้การทำโคก หนอง นา โมเดล เป็นต้น

ด้านการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร หรือศึกษาดูงาน

ปี พ.ศ.	ประเด็น/หลักสูตร	จำนวน (คน)
๒๕๖๖	องค์การบริหารส่วนตำบลพระนครศรีอยุธยาจัดงานโคกหนองนาโมเดลและดูกระบวนการผลิตข้าวแปรรูป	๕๐
๒๕๖๖	อบรมดูงานเตาหนึ่งข้าวฮางจากกระทรวงวิทยาศาสตร์	๑๕
๒๕๖๖	ปลัดอำเภอโพธารนสวรรค์พาผู้บำบัดยาเสพติดมาดูโคกหนองนาโมเดลและทำกิจกรรมปลูกต้นไม้และจับปลาทำอาหาร	๓๐
๒๕๖๕	เทศบาลสีมามงคลจังหวัดนครราชสีมาจัดงานโครงการโคกหนองนาโมเดลและดูกระบวนการผลิตข้าวแปรรูป	๒๕๐
๒๕๖๕	ปลัดอำเภอโพธารนสวรรค์พาผู้บำบัดยาเสพติดมาดูโคกหนองนาโมเดลและทำกิจกรรมปลูกต้นไม้ จับปลาทำอาหาร	๒๐
๒๕๖๕	คณะอุตสาหกรรมเกษตร ม.เกษตรวิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติสกลนครมาดูงานโครงการโคกหนองนาโมเดลและดูกระบวนการผลิตข้าวแปรรูป	๕๐

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศพก. อำเภโพนสวรรค์ ให้ความสำคัญกับการให้บริการด้านการแก้ไขปัญหแก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรต้นแบบ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำเชิงวิชาการและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อสถานการณ์จริงของเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการผลิต การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช ต้นทุนการผลิต หรือการตลาด๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

อำเภโพนสวรรค์ มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและวิชาการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่ข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์ และทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น การผลิตพืชอินทรีย์ การลดต้นทุนการผลิต การจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี การปลูกพืชหมุนเวียน และการแปรรูปผลผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความยั่งยืนให้แก่เกษตรกร

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

เกษตรกรในชุมชนได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กระบวนการผลิตจริง เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภัณฑ์แทนสารเคมี การจัดการแปลงเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต การทำเกษตรผสมผสานเพื่อกระจายความเสี่ยง และการพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่ลดลง ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูงขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น และที่สำคัญยังช่วยสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพการเกษตร

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้เปิดโอกาสให้เกษตรกร หน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทาง และร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆของศูนย์ ทั้งในด้านการพัฒนาการผลิต การถ่ายทอดความรู้ การแก้ไขปัญห ตลอดจนการพัฒนาตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรในพื้นที่

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

เกษตรกรต้นแบบ ยังทำหน้าที่เป็นผู้นำในการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาและแก้ไขปัญหให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นผู้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และเครือข่ายเกษตรกร เพื่อบูรณาการทรัพยากรและการสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ และยังมีบทบาทสำคัญในการประชุมระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อนำเสนอข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการวางแผนและกำหนดนโยบายในระดับที่สูงขึ้น

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
เกษตรกรต้นแบบมีภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสดำเนินงานในฐานะศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับภาคการเกษตรในระดับพื้นที่ โดยศพก. ได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเกษตรที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเกษตรกร ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกรในพื้นที่ ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของศพก. ไม่เพียงส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพของเกษตรกร หากยังสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง และการก้าวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นพลังในการขับเคลื่อนงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรและชุมชนโดยรวม

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

เกษตรกรต้นแบบเป็นผู้นำในการบริหารจัดการกิจกรรมของศูนย์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมทั้งเป็นผู้แทนชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างเป็นระบบ และได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนในส่วนของความเป็นเกษตรกรต้นแบบ ที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

มีความทุ่มเททำหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรเวลาเพื่อถ่ายทอดความรู้ การเป็นที่ปรึกษาให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในบางโอกาส รวมถึงการเป็นตัวกลางประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกษตรกรในชุมชนได้รับโอกาสและสิทธิประโยชน์อย่างทั่วถึง

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ คือ การลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ เมื่อโอกาสมาถึง ควรคว้าไว้และเรียนรู้ไปพร้อมกับการยกระดับตนเองอย่างเป็นระบบ อีกทั้งสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม คือ ความใส่ใจในกระบวนการผลิตสินค้าในทุกขั้นตอน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้าย เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นายยุทธนา ดำปิ่น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. นางสาวเมธิญากรณ์ ทองรอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ลงพื้นที่เพื่อ สัมภาษณ์กับเกษตรกรต้นแบบ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ อันเนื่องมาจากความเกรงใจต่อเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้อาจมีความคลาดเคลื่อนหรือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงทั้งหมด

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.